

Kiegészítések

A folytatás építészete

Tézisfüzet

Kiegészítések, A folytatás építésze
Tézisfüzet
Valkai Csaba

Pécsi Tudományegyetem
Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar
Breuer Marcell Doktori Iskola
2014

Az értekezés kivonata	4
Abstract	6
Tézisek	8
Mestermű: Kékvölgy Waldorf Iskola, Pilisszentlászló	13
Szakmai önéletrajz	15

Az értekezés kivonata

Korunk ekonómikus, elsősorban megtérülési és egyéb befektetési paraméterek által definiált meghatározói az épített környezettel szemben is termék-orientált elvárásokat támasztanak. A mindig új zsarnoksága, a permanens jelentéskényszer az építészet ősi téralkotó jellegét alkalmazott stilisztikai szerepkörbe degradálja, s a globalizált egyen-kultúrához simuló, ám lényegében jellegtelen terek használója végül maga is kiürül. Noha ez az elidegenedési jelenség elsősorban politikai-szociológiai indíttatású, az építészetnek felül kell vizsgálnia, hogy e válság enyhítése érdekében, a saját szférájában, milyen szerepkört vállalhat. S mint ilyen, a létrehozandó tér minőségi dimenziót kell előtérbe helyeznie. Ezen dimenziók azonban csak folytonosságukban és egyidejűségükben érthetők meg, s a vélt szakadás értékelését is csak ennek tükrében végezhetjük el.

A kezdeti, szent, nem-homogén térfelfogások világát a felfedezhető univerzum méretének kitágulása, valamint a relatív, állandó mozgásrendszer felismerése átírta, s ez a térsűrűsödés- és ritkulás elvére profanizációs jelenségként hatott. A modernizmus mozgalmával ez a deszakralizációs folyamat felgyorsult, de a kor emberéhez méltó téri minőségek eléréséhez a funkcionalizmus szellemisége nem tudott kellő mértékben hozzájárulni. A posztmodern, kiigazítva elődje hiányosságát, elsősorban Heideggernek és az egzisztencialista térfilozófiának köszönhetően, visszaemeli a *hely* fogalmát az építészeti diskurzusba. A tér fenomenológiai közelítése pedig megteremti a regionális gondolkodásmód hazai gyakorlatban ma is működő szemléletmódját.

A hely létezésének kortárs vitatatói a közösségek mindegyike által termelt nem-helyek, a hagyományos terek szövetében megtalálható, de azokat mégis kiforgató terek, valamint a terrain vague, mint kiürített, de potenciállal rendelkező terek

felsorakoztatásával, a mindent átfogó, hierarchikus téri világrendet törlik össze. Az idő és a tér így egymást átfedő, ferde metszetben értelmezhető, fragmentált tapasztalata valósul meg, melynek tükrében az építészet, különösen az elmúlt fél évezredben, önmagán kívüli tartalmak megjelenítései okán, maga is fikcióvá vált. Az önmagához visszataláló építészet ezért le kell, hogy vesse klasszikus minőségét leíró tulajdonságait, s vele szemben a korábbi, építészet, mint kép meghatározása helyett az építészet, mint írás, vagy esemény kell, hogy megfogalmazódjon. E dekonstrukciós folyamatokban erejét veszített építészetnek végül az identitás oltárán feláldozott jelleggel is le kell számolnia.

E kilúgosító, tartalmakat átíró, okos közegben a személyiség, mint belső ellenállás, önmaga felé fordul, s a tudatát stimuláló terek általi elidegenedettségében a percepcionális világ pólusai irányába motiválódik. A folyamat a személyesség, a testi-lelki jelenlét szinesztetikus és atmoszférikus minőségeivel tölti fel tereinket, melyekben az egyén magára talál.

Korunk rendkívül összetett, spirálszerűen bonyolódó, atomizált miliójében az építészet, mint téralkotó művészet csak visszafogott, kiegészítő minőségében tud erőteljes maradni.

Bevezetés

Abstract

Nowdays, mostly defined by attributes as the rate of return and other investment parameters, economically supported, product-orientated expectations arise with the build environment also. The continual tyranny of the New, the permanent necessity of meaning degrades architecture's primordial space-creating nature to an applied stylistical cue, and thus the globally culture-osculant, but actually generic space users finally become empty too. While this alientation effect is based on politics and sociology, architecture has got to supervise what kind of rule it could take in its own sphere to mitigate the crisis. As such, it has to put forward the qualitative dimensions of the produced space. But these dimensions are comprehensible only by their continuity and synchrony, and only in the light of this can the assessment of the putative split be done.

The world of the initial, saint, non- homogenic conceptions of space has been changed by the expansion of the discoverable universe's size and the recognition of the relative, continuous system of movement and this was a kind of profanation of the principle of the condensation and the rarefaction of space. This process of desecrate has been speeded up by the modernist movement, but the intellectuality of functionalism could not contribute in a proper degree to reach the era's expectations of a worthy space. The postmodern era, realigned the imperfection of it's forebearer, thanks to Heidegger, and the egzistential philosophy of space, reintroduced the notion of place into the architectural discourse; the phenomenologist approach of space created a regional way of thinking, which is to be found in the today's national practice too.

The cons of the existence of place can be found by the alignment of every single community produced non- spaces, in the conventional spatial texture that is strained by other spaces, and

by the terrain vagues, the emptied but still potentially filled spaces; and these are breaking up the comprehensive and hierarchical world order of space. Thus the fragmental experience of time and space is interpretable only by the diagonal section of its everlapping, in the light of which architecture, especially in the last half millenia has become fictional. The architecture which found one's way back has to take off it's classical qualities and as opposed to architecture as an image, it must be concieved as an event of writing or happening. In these deconstructional processes, this powerless architecture should also reckon with the properties which were sacrificed on the altar of identity.

In this alkalineable, content transliterateable, clever medium the subject, as an inner resistant, turns to himself and the enstrangedity caused by brain- stimulating spaces and starts to orientate himself to the poles of the perceptable world. In this process our spaces become filled with the personality and the sinesthetical and atmosperical qualities of the mindful presence, in which one can find himself.

In our age, with its extremely multiplied, spiral- like complicated, atomized milieu, architecture, as the art of creating space, can stay powerfull only by its moderate and supplemented nature.

1. Tézis:

Házaink hallgatva mesélnek a magunkba mélyen ágyazott kultúránkról. Identitásunkat, jövőképünket csak múltunk megértésével, annak mindig kritikus elemzésével őrizhetjük meg, illetőleg annak figyelembe vételével építhetjük fel. A történelmünk bebizonyította a talula rasa-k természetlen értelmetlenségét.

Sigurd Lewerentz: Markuskyrkan, Bjorkhagen, 1960 (fotó: Helene Binet, 1989)

2. tézis:

Létünk megélt tere nem homogén. Természetes és mesterséges minőségek öveznek bennünket, melyek együttesen hordozzák a hely szellemét. Az ebből fakadó, s az erre rámutató karakter, mint a lényegi építés évezredes alapja, továbbra is él, még akkor is, ha az az időben változik. A jelenlét ősbibb erejéből legtöbbit a periféria őrizhet meg, mely azonban nem feltétlen jelent fizikai-szellemi értelmű kizorítottságot, szegélyt.

Chapels in Vals Valley, Switzerland (fotó: Helene Binet, 2008)

3. Tézis

Mesterségesen táplált jelentéskényszerünk és mind univerzálódó értékrendünk nem-helyeket, idegen városi test-szöveteket szülnek. A gyenge építés, a redő és az oltvány elve, majd a virtualitás világa, erősítik a semmibe építés gyökértelen jellegtelenségét. A magány, a félelem és az elidegenedett menekülés-stratégiák kiürítik városainkat.

Zaha Hadid: Heydar Aliyev Centre, Baku, Azerbajjan, (Fotó: Helene Binet, 2012)

4. Tézis

Az építészet, mint téralkotó művészet agapéval történő közelítése, az atmoszférák és a színeztséziák reflexív minőségének térformáló képessége, s a talált terek emocionális töltete, előhívhatják vagy felerősíthetik a környezetünkben szunnyadó értékek rejtett erejét, melyek aztán a fizikai-szellemi jelenlétünkre alapozó új építészet meghatározóivá válhatnak .

Peter Zumthor: Kolumba, Diocesan Museum, Cologne, Germany (Fotó: Helene Binet, 2008)

5. Tézis

Tér-, idő- és valóságérzékelésünk mára töredékessé vált. Tele, telített, kiürült és kiürített terek villódzó sorát szeljük át nap, mint nap. Építészetünk már nem képes átfogóan érvényes tartalmakat megvalósítani, helyette maradnak a fragmentumok jelentésrétegei, melyeket újra és újra értelmezve, s az adódó véletleneknek szülte stratégiákból merítve, környezetünkhöz csak hozzátehetünk, azt csak kiegészíthetjük. De ez kellően elég ahhoz, hogy szembeszálljunk a helyek, épületek és emberek klónozásával, s az univerzális virtuális valósággal.

Caruso St. John, New Art Gallery, Walsall, UK, 2000 (Fotó: Helene Binet, 2000)

Mestermű: Kékvölgy Waldorf Iskola, Pilisszentlászló, 2010- 2012

Nézet a völgy felől

Fontos, a település életét is hosszútávon meghatározó kulturális-
oktatási épületeket *nem illik* annak szélén megvalósítani, különösen
egy völgyben megbúvó, a magból a szurdok irányába utcákkal ,
mint finom csápokkal nyújtózkodó organikus település-
képződmény esetében. A külpontosság torzulásokat indukálhat, s
e mesterkéeltség vissza nem fordítható roncsolást okozhat a
szövetben. Pilisszentlászló e tekintetben azonban egyedi képet
mutat. A középkori falun túl, ám attól nem messze lévő dombtetőn,
az Árpádok idejében vadászkastélyt emeltek, melyet feltehetőleg
IV. Béla a magyar alapítású pálos rendnek ajándékozott. A rend,
Boldog Özséb vezetésével, az együttest templom építésével
monostorrá alakítja át, amit aztán a török, a faluval egyetemben,
földig rombol. Az 1700- as évek elején betelepített szlovákok
később a romokból templomot emelnek. Majd a falu szép lassan
"felkúszik" az Isten házához.

A Waldorf iskola ezért bátran vállalja helyét, sőt, pozicionálásával
és telepítés-képével igyekszik valamit elmesélni az 1000 éves falu
különös történetéről. Az épületelemekből álló intézmény,
hasonlóan a korabeli monostorhoz, egy udvar köré szerveződik, de
belső működésében éppen annak kifordítottját építi meg: amíg a
klerikális ház cellái, mint elvonuló terei az udvart szegélyező
kerengőről nyílna, a három égtáj irányába tekintenek, addig az
oktatási intézmény darabjait kiszolgáló folyosói azok külső
gyűrűjébe kerültek, hogy a termék, mint haszonterek, az udvar felé
orientálódhassanak.

Az épület alaprajzi és téri szervezéséből következően a zsidongó,
mint elosztó tér földre nyomott aulaként jelenik meg. Támfalként
működő hosszfalában a magasra pozicionált ablakok alatt ezért
az öltöző felületek belsőépítészeti szervezése, valamint a tér felett
hullámzó tetőbe épített felülvilágítók sora a földben levés
frusztrációit igyekszik oldani. A kézművesség tantermei, mint
műtermek néznek a belső udvar háttérében futó hegygerinc
sziluettjének vonalára. Szintúgy ez teszi, a később kihúzható
lelátóval kiegészülő, s így színházteremmé alakítható
táncművészetek tan- és bemutatóterme is.

Szakmai önéletrajz

Tanulmányok

- 2000 Diploma – BME Építészmérnöki Kar
- 2009 Abszolutórium - BME Építőművészeti Doktori Iskola

Oktatási tevékenység

- 2004 - 2012 BME Lakóépülettervezési Tanszék – meghívott oktató
- 2009 - Budapesti Corvinus Egyetem Tájépítészeti Kar
Településépítészeti Tanszék – egyetemi tanársegéd

Fontosabb megépült munkák

- 2003 Ravatalozó, Tömörkény
- 2004 Művészetek Palotája Fesztivál Színház, Budapest – Zoboki Gábor alkotótársaként
- 2007 Önkormányzati lakóépület, Budapest VIII. Práter u. 30-32. – Kis Péter alkotótársaként
- 2010 Rácz Fürdő, Budapest – Dévényi Tamás és Kis Péter alkotótársaként
- 2012 Kékvölgy Waldorf Iskola, Pilisszentlászló
- 2014 Kalandpark bejárati építmény, Szeged

Díjak

- 2009 Mies van der Rohe Díj – kiemelt dicséret - Kis Péterrel közösen
- 2009 Ugo Rivolta Európai Építészeti Díj - Kis Péterrel közösen
- 2010 Brick Award 2010 – kiemelt dicséret - Kis Péterrel közösen
- 2010 Év Fialat Építésze Díj
- 2010 ICOMOS Díj - Dévényi Tamással és Kis Péterrel közösen
- 2014 Vedres György Díj

Fontosabb pályázatok

- 2000 Művészetek Palotája, Budapest – I. díj, Zoboki Gábor alkotótársaként
- 2005 József Attila Színház Rekonstrukciója, Budapest – II. díj, Kis Péter alkotótársaként

2005 Önkormányzati lakóépület, Budapest- I. díj, Kis Péter alkotótársaként

Kiállítások

2003 I. Építészeti Biennalé Rotterdam – egyéni kiállító

2005 Emerging identities East, Berlin – Kis Péterrel

2009 Collegi d'Arquitectes de Catalunya, Barcelona - Premio Mies van der Rohe – Kis Péterrel

2009 Fondazione Triennale di Milano - Premio Ugo Rivolta - Kis Péterrel

2010 Cite de l'Architecture et du Patrimoine, Paris — Kis Péterrel

2010 Lichtenstein Palace, Wien – Brick Award 2010 – Kis Péterrel

2013 Szekko V - Szentendrei Építész Egylet kiállítása

2014 Construma, MÉSZ stand

Publikációk

2008 Kiegészítések vizsgálata Hollandiában -
[http://epiteszforum.hu/kiegeszitesek-
vizsgalata
hollandiaban](http://epiteszforum.hu/kiegeszitesek-vizsgalata-hollandiaban)

2014 A föld mélysége - Metszet 2014/3 pp. 32-33.